O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori
G.I. Muxamedov
____
2024 yil "___" ________

EKSPERIMENTAL PSIXOLOGIYA O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310 000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60310300 -Psixologiya

Chirchiq – 2024

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
EKP123416	2024-2025 2025-2026	2 3 4	4 6 6

Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O'zbek/rus	4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
.	Eksperimental psixologiya	240	240	480

I. Fanning mazmuni.

Fanni o'qitishdan *maqsad* - eksperimental psixologiyaning nazariy- metodologik asoslarini tizimlashtirish empirik psixologik metodlami tatbiq etish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Fanning *vazifasi* - eksperimental psixologiya orqali shaxsni psixik jarayonlarni turli holatlarda namoyon bo'lish qonuniyatlarini talabalarga tushuntirish; psixologik jarayonlarni tahlil va tadqiq etish malakasini hosil etish eksperimental psixologiyani ilmiy asoslarini o'rgatishni; fanining asosiy tushuncha va tamoyillarini o'zlashtirishda talabalarda tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga o'rgatish.

II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Eksperimental psixologiya: tushuncha, tarixi

Fiziologik psixologiya paydo bo'lishining tarixiy shart-sharoitlari. G.Gelmgols- psixofiziologiyaning asoschisi sifatida. Psixofizika fani paydo bo'lishi va shakllanishida E.Veber va T.Fexnerning tadqiqotlarining o'rni. V.Vundtning eksperimental psixologiya va yo'nalishiga doir, amaliy izlanishlarning mohiyati va E.Titchenerning laboratoriya metodlari. Bilish jarayonlarni eksperimental tarzida tahlil etishning murrakkab qirralari. Ebbingauz, Brayyan va Xarterlarning eksperimental psixologiya nuqtaiy nazaordan olib borgan tadqiqotlari.

2-mavzu. Psixologiyada ilmiy tadqiqotlarning metodologik asoslari

Pgixologiyada ilmiy bilish, Paradigma tushunchasi. Paradigmalar_o'zgarishi fanning rivojlanish jarayoni sifatida (T.Kun). Ilmiy tadqiqotning bosqichlari, turlari. Ilmiy nazariya tushunchasi. Nazariy konstrukt tushunchasi. Ilmiy faraz tushunchasi. Empirik yuklama tushunchasi.

3-mavzu. Eksperimental psixologiyaning hozirgi davrdagi paradigmasi.

Metod, metodika va metodologiya tushunchalari. Eksperimental psixologiyaning hozirgi davrdagi paradigmasi. Psixologik tadqiqot metodlari. Psixologik tadqiqot

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

obyektivligi mezonlari. Empirik ma'lumotlar turlari. Psixologiyada ma'lumotlarning uch manbasi (R. Kettell).

4-mavzu. Psixologiya ilmiy tadqiqotlarida neyrofiziologik ma'lumotlarning ahamiyati

Psixologiyada neyrofiziologik ma'lumotlarning ahamiyati. Ilmiy bilish mezonlari. Psixologiyada obyektivlik muammosi. Psixologiyada nomotetik va ideografik yondashuvlar.

5-mavzu. Tadqiqotlarni tashkil etishga qo'yiladigan talablar

Adabiyotlar bilan ishlash, va uni tizimga keltirish. Eksperimcntal tadqiqotni tajriba sinovini tashkillashtirish. Abstraksiya va konkretizatsiya. Induksiya va deduksiya. Analiz va sintez. Klassifikatsiya, taqqoslash va umumlashtirish Psixologik tadqiqotlarni o'tkazish etikasi.

16-mavzu. Psixologik tadqiqot metodlari klassifikatsiyasi

Psixologik metodlarning asosiy mohiyati. Psixologik tadqiqotning metodlari. Psixologik metodlaming umumilmiy klassifikatsiyasi. Psixologik tadqiqotlarni miqdoriy va sifat tahlil metodlari. Noeksperimental psixologik metodlar. Eksperiment psixologiyadagi umum ilmiy metodlar. Eksperimental rejalar. Kvazieksperimental va korrelyatsion tadqiqotlar.

7-mavzu. Psixologik eksperimentning asoslari

Psixologik eksperiment tushunchasi. Tor ma'noda va keng ma'noda eksperiment so'zining tushunchasi. Muammoning amaliy jihatdan o'rganish mohiyati. Kuzalish dastlabki manbalarni to'plash metodi sifatida.

8-mavzu. Laboratoriya eksperimentining o'ziga xosligi

Ilmiy farazlarning shakllantirilishi. Laboratoriya eksperiraentining o'ziga xosligi. Tajribani rejalashtirish. To'plangan ma'lumotlarni qayta ishlash.

9-mavzu. Kuzatish

Turmushdagi va kasbiy kuzatish. Kuzatish metodini tatbiq etish sohalari. Kuzatish tadqiqot metodi sifatida: Predmeti. Sharoiti. Vositalari. Usullari. Kuzatish turlari. Tizimsiz kuzatishning o'ziga xos jarayonlari. Tizimlashtirilgan bir biriga bog'liq bo'lmagan kuzatishning o'ziga xosligi. Kuzatish rejasini tuzish bosqichlari. Kuzatish natijalarini qayd etish holatlari. Kuzatish natijalarining xolisligi muammosi.

Kuzatuvchi shaxs va uning madaniyati. Kuzatuvchining tadqiqot natijalariga ta'siri. Kuzatuvchi va kuzatiluvchi shaxslarning o'zaro munosabatlari Kuzatiluvchining reaktivligi. Kuzatiluvchining kuzatish jarayonuga ko'nikib qolishi.

Tadqiqotchi praktikumi. Kuzaluv metodi yordamida emotsiyalarni baholash. Yolg'onni aniglashda kuzatish metodidan foydalanish Shaxs o'zgarishi fanning rivojlanish jarayoni sifatida (T. Kun). Ilmiy tadqiqotning bosqichlari,

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

turlari. Ilmiy nazariya tushunchasi. Nazariy konstrukt tushunchasi. Ilmiy faraz tushunchasi. Empirik yuklama tushunchasi.

10-mavzu.O'zini o'zi kuzatish metodi

Tarixiy sharh. Empatiya muammosi. O'zini o'zi kuzatish metodi. Shaxs tajribasi fenomeni. Tadbiqiy psixologiya. Psixologiya metodlari. Kommunikatsiya muammosi.

11-mavzu.Verbal-kommunikativ metodlar

Suhbat metodi. Suhbat metodning umumiy xarakteriskasi. Turmushda va kasbiy suhbat. Suhbat metodning tatdiq etish maqsadlari va sohalari. Suhbat rejasi. Suhbat o'tkazish joyi va davomiyligi. Suhbat bosqichlari va uni protokollashtirish. Psixologik muloqot, muloqot o'rnatish usullari. Tadqiqot praktikumi. Suhbat texnikasi.

12-mavzu. So'rov metodi

So'rov metodi. So'rov o'tkazish tasniflari. So'rov o'tkazish uchun tasniflari. So'rov strukturasi. Psixometrik tekshiruv. Anketa so'rovi. Anketa ko'rnishlari va ularning tavsifi. Tadqiqot praktikumi. So'rov o'tkazish uchun anketa ishlab chiqish.

13-mavzu. Intervyu usuli

Intervyu usuli. Intervyu suhbat va so'rov mujassamligi sifatida. Intevyu ko'rinishlar. Chuqurlashtirilgan iterv yu. Intervyu tizimini ishlab chiqish. Respondentlar uchun savollarini shakllantirish qonun qoidalari. Intervyu o'tkazish jarayonlari. Tadqiqot praktikumi.

14-mavzu. Eksperimentlarni o'tkazish shart-sharoitlari va bosqichlari

Mustaqil, tobe, idora qilsa bo'ladigan, tasodifiy o'zgaruvchilar, randomizatsiya, aralashuvchi omillar, ichki validlikka xavf soluvchi omillar: fon, etilish, saralash,o'lim, testlash, statistik regressiya tushunchalari. Ekspre mentda o'tkaziladigan mustaqil va tobe o'zgaruvchi1ami tanlash, mustaqil o'zgaruvchini aniqlash, tobe o'zgaruvchini tanlash: operatsionai tushuncha, validlik, ishonchlilik, bevosita kuzatsa bo'ladigan tobe o'zgaruvchi1ar, bilvosita ta'sir o'tkazadigan tobe o'zgaruvchilar hamda salbiy va ijobiy ko'rsatkichlar.

15-mavzu. Eksperimentlarni loyihalashtirish

Bitta o'zgaruvchili eksperimentlar, faktorli loyihalar, birlashib ketuvchi eksperimentlar. Guruhlararo eksperimentlar: yutuqlari va kamchiliklari, guruh ichida o'tkaziladigan eksperimentlar: amaliy ustunligi, statistik ustunligi, kamchiliklari. Kvazieksperimentlar, bir ishtirokchidan iborat eksperimentlar

16-mavzu. Shaxsni o'rganishning bixevioristik yo'nalishi.

Jon Uotson shaxs nazariyasida bixevioral yo'nalishning asoschisi sifatida. Klassik bixeviorizning asosiy talablari. Skinner nazariyasining asosiy talablari. Respondent va operant xulq-atvor tushunchasi. O'rganish va tartibni

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

mustahkamlash.

17-mavzu. Shaxsni o'rganishning biografik metodi

Biografik metod asosida shaxs xarakteristikasin, tuzish. Biografk anketaning shakllantirilishi. Tadqiqotni tashkil etish. Tekshiriluvchiga yo'riqnoma. Bayonnomani tuzish. Shaxs shakllanishi xronologlk jadvali. Kontent-tahlil metodi.

18- mavzu. Shaxsni yo'nalganligini o'rganish

Shaxsni yo'nalganligini o'rganish anketasi. Shaxsni yo'nalganligini aniqlash jarayoni. Shaxsni yo'nalganligini, o'rganuvi anketa o'tkazish uchun zaruriy ma'lumotlar. Tekshiriluvchiga yo'riqnoma, javob varaqasi. Ma'lumotni qayta ishlash uchun test kaliti. Baholash jadvali, yakka shaxs yoki guruh uchun.

19-mavzu. Shaxsni o'rganish so'rovnomalari

Shaxs so'rovnomalari Shaxs va shaxs so'rovnomalari tushunchasi. Shaxs so'rovnomalari turlari, savol shakllari va natijalarni taqdim qilish. Shaxs so'rovnomalaming ishonchlilik darajasi. Shaxs so'rovnomalarini tahlil qilishga yondashuvlar: relevant tanlov, empirik mezonlarga bog'liqlik, faktorli tahlil va shaxs nazariyalari. Shaxs so'rovnomalari qo'llaniladigan sohalar. R.Kettelning ko'pfaktorli shaxs so'rovnomasi (bolalar va kattalar varianti).

20-mavzu. Kasbiy qiziqish va layoqatlarni o'rganish metodlari

Bilish jarayonlari va qiziqishlarning uzviy bog'liqligini o'rganish. Maktab o'quvchilaida anketa metodi yordamida. Anketa 78 savoldan iborat, savollar kasbiy qiziqishga nisbatan yo'naltirilgan. Javob varaqasi va jadval, 13 qator va 6 ustunda nomerlangan bo'sh katakchalar bilan, qiziqishlar xaritasini, to'g'ri tushuntirishning. Qiziqishlar xaritasi metodikasi yordamida to'plangan ma'lumotlarni qayta ishlash. Kasbiy qiziqishlar bo'yicha individual xulosalash.

21-mavzu. Shaxs qobiliyatini o'rganish metodlari

Qobiliyatlarni aniqlash va rivojlantirish muammosi kasbga yo'naltirish va kasb tanlash munosabati bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shaxs qobiliyatini o'rganish metodlari. Kasb talablari va qobiliyatlarining nisbatini ko'rib chiqib, E.A. Klimov kasbiy yaroqlilikni to'rt darajaga bo'ldi.

22-mavzu. Shaxs temperamentini o'rganish metodlari

Asab tizimi xususiyatlarini o'rganishda kuzatish metodi (M.K.Akimova va T.V.Kozlovaning kuzatuv sxemasi). Temperamentning uch xususiyatini o'lchash uchun G.Ayzenkning shaxs so'rovnomasi: ekstraversiya, introversiya, neyrotizm. Temperamentning uchta asosiy xususiyatini baholash uchun asab tizimi xususiyatlari so'rovnomasi (Ya.Strelyau): qo'zg'alish kuchi, tormozlanish kuchi, asabiy jarayonlarning harakatchanligi.

23-mavzu. Temperamentini o'rganish metodlari

A. Belovning "Temperament formulasi" so'rovnomasi to'rtta temperament turlarining jiddiyligini aniqlash uchun. Asab tizimining xususiyatlarini o'rganish metodikasi (B.A. Vyatkin) asab tizimining uchta xususiyatini baholash uchun:

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

qo'zg'alish kuchi, tormozlanish kuchi, asabiy jarayonlaming harakatchanligi.

24-mavzu. Xarakter aksentuatsiyasini o'rganish

Psixologiyada "xarakter aksentuatsiyasi" tushunchasi. Aksentuatsiya inson shaxsining o'ziga xos xususiyati sifatida. Psixologiyada "xarakter aksentuatsiyasi" tushunchasini ishlab chiqish. K.Leongard, A.Ye.Lichkoning ilmiy qarashlari. Xarakter aksentuatsiyasi o'smir deviant xulq-atvori omili sifatida. Shaxs xarakter aksentuatsiyasi diagnostikasi. G.Shmishek, K.Leongardning test-so'rovnomasi. Shaxsning xarakteri va temperamenti aksentuatsiyasini aniqlash metodikasi. Leongard tomonidan aniqlangan 10 ta aksentuatsiya tiplarining ikki guruhga bo'linishi: xarakter aksentuatsiyasi (namoyishkorlik, pedantizm, qotib qolganlik, qo'zg'aluvchanlik) va temperament aksentuatsiyasi (gipertimlik, distimlik, xavotir-qo'rquv, siklotimlik, affektivlik, emotivlik).

25-mavzu. Ehtiyoj faollikni yuzaga keltiruvchi turtki sifatida va ehtiyoj o'rganish metodlari

Ehtiyoj muammosi va uning urganishi. Ehtiyojning biologik va psixologik komponentlari. Ehtiyojlar klassifikatsiyasi. Ehtiyojlar va qadriyatlar. Ehtiyoj o'rganish metodlari.

26-mavzu. Motivatsiya va motivlarni o'rganish metodlari

Motiv va motivatsiya xaqida umumiy tushuncha. Motivatsiya tadqiqot obyekti sifatida. Motivatsiya indikatori. Shaxsiy xususiyatlar va uning motivatsiyaga ta'siri. Yo'naltirilgan metodikalar. Proyektiv metodikalar. Motivirovka va motivatorlami o'rganish - suxbat, so'rov, anketa. Shaxs xatti-harakatlarini kuzatish. Motivlarni aniqlashga qaratilgan eksperimental metodlar.

27-mavzu. Shaxsning emotsional jabhasi va uning o'rganish metodlari

Hissiyotning yuzaga kelishi. Fiziologik xarakat va xissiyot. Shaxsning emotsional jabhasining komponentlari. Hissiyot klassifikatsiyasi. Hissiyotning fiziologik mexanizmlari. Noverbal emotsiyaning namoyon bo'lishi. Xissiyot nazariyasi. Yarimsharlar funksiyasi va emotsiyalar.

28-mavzu. Emotsional holatlarini o'rganish metodlari

Emotsional holatlarni tashxis etishning metodologik masalalari. Emotsiyalarning fiziologik ko'rsatgichlari va tashxisi. Nutq tahlili orqali emotsiyalarni tahlili qilish. Emotsional holatlarning subyektiv mezonlari. Emonsioal holatlar tashxisida kompleks yondashuv o'rniga tizimli yondashuvni qo'llash. Inson emotsional olami xususiyatlarining psixologik tashxisi. Savolnomalardan foydalanish. Yuz ifodasi orqali emotsiyalarni tashxis etish. Ranglar testidan foydalanish.

29-mavzu. Iroda, ichki irodaviy boshqaruv va irodaviy xususiyatlarni o'rganish metodlari

Irodaviy xarakatlar va irodaviy jarayonlar tavsifi. Irodaning asosiy xususiytlari.

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

Xulq-atvorni irodaviy boshqaruv. Iroda mexanizmlari.
Irodaning sifat va darajasini o'rganish muammolari. Irodani kuchini baholash metodi (Ivannikov V.A.). Irodaviy xususiyatlarni tahliliga yo'naltirilgan metodlar. Ekstensiv metod irodaviy faollikka yo'naltirilganligi. Umumlashtirish metodi tavsifnoma asosida. O'zaro baholash metodi. O'z o'zini baholash metodi. Laboratoriya eksperimeti. Qat'iytlining diagnostikasi. Botirlikning darajasini diagnostikasi. Sabrlilik (qanoat) esperimental diagnostikasi.

30-mavzu. Irodani buzilishi. Irodasizlik xulq-atvori

Ixtiyoriy diqqatning uzilishi. Ixtiyoriy xotiraning buzilishi. Maqsadli faoliyatni yo'nalganligini buzilishi. Ixtiyoriy xatti-xarakatlar buzilishi.

31-mavzu. Psixologik o'lchov

Dastlabki psixologik o'lchov nazariyalari. O'lchov shkalalarining turlari. Psixologik o'lchovlarining turlari. Test va o'lchov nazariyalari. Dastlabki ma'lumotlami natijalarni qayta ishlash va dastlabki xulosalar. Natijalarni izohlash va taqdim etish.

32-mavzu. Sezgi psixofizikasi

Sezgi pog'onalari va analizatorlarning sezgirligi. Absolyut va differensial sezgirlik. Absolyut sezgirlikni o'lchash. Sezgining sobyektiv va obyektiv ko'rsatgichlari. Differensial sezgirlikni o'lchash. P.Buger-E.Veber, T. Fexner qonunlari.

33-mavzu. Sensor deprivatsiyasi

Sensor deprivatsiya tushunchasi. Sensor deprivatsiyasining namoyon bo'lish shart-sharoitlari. Sensor deprivatsiya sharoitida psixik o'zgarishlar. Sensor deprivatsiyasi eksperimental o'rganish metodlari.

34-mavzu. Perseptiv timsollarning tashkil topishh o'rganish metodlari

Sezgi va idrok, ularning farqlari. Idrok timsolining xususiyatlari:predmetlik, yaxlitlik, konstanlik, kategoriyal ar. Idrok hajmimni o'rganish.

Teri sezgirligining va teri idrokning murakkat shakllari. Teri idrokida harakatning o'rni. Teri timsolining qurilishi. Teri sezgirligining fazoviy chegaralarini o'rganish. Passiv va aktiv teri sezgisida shakl idroki.

Ko'rish idrokning konstantlilikni o'rganish-predmet shakllarining konstantligi.

35-mavzu. Idrokning murakkab shakllari va ularning o'rganish metodlari

Makonni ko'rish orqali etish. Stereoskopik idrok. Vaqtni idrok qilish. Xarakatni idrok etish. Vaqtni idrok qilishni o'ganish. Shaxsning psixologik Yoshi. Kuzatuvchanlikni o'rganish. Idrokda bilishni nazorat o'rganish.

36-mavzu. Diqqat konsentratsiya va barqarorligining o'rganish metodlari

Diqqat konsentratsiyasining o'quv jarayonidagi o'rnini o'rganish va konsentratsiya qobiliyatini baholash. Dikkatning charchashi va konsentratsiyaning bekarorligini o'rganish. Ixtiyorsiz diqqatning ko'chuvchanlik va bo'lunuvchanlik xususiyatlari.

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

Natijani qayta ishlash va tahlil etish. Natijalarni hisoblash va tahlil qilish. Diqqatning barkarorligi va bo'linuvchanligini o'rganish. Kuzatish tartibi tadqiqotning yo'nalganligi. Natijalarni hisoblash va tahlil qilish.

37-mavzu. Diqqatning ko'chuvchanligi va taqsimlanishini o'rganish

Zarur axborotni faol tanlashda diqqatning ko'chuvchanligini o'rganish (Shulte jadvali bo'yicha). Diqqatning taqsimlanish tezligini o'rganish. Turli sharoitlarda yangi ma'lumotlarni tanlash va ularni mashq asosida avvalgilari bilan solishtirish. Intellektual mashq asosida ixtiyoriy diqqatning xususiyatlarini o'rganish. Diqqatning ko'chuvchanligini o'rganish.

38-mavzu. Xotiraning umumiy hajmini o' rganish

Umumiy xotirani o'rganish. Xotira jarayonlarini baholash. Qisqa muddatli obrazli xotirani o'rganish. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotira. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotirani diagnostikasi.

39-mavzu. Qisqa muddatli va operativ xotiraning hajmini o' rganish

Qisqa muddatli ko'rish xotirasini o'rganish. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotira. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotirani diagnostikasi.

Operativ xotirani o'rganish. Ixtiyoriy va itiyorsiz xotira. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotirani diagnostika qilish. Ixtiyorsiz esda olib qolishni o'rganish. Qisqa muddatli xotirani ko'lamini va hajmini o'lchash. Qisqa muddatli xotira hajmi va axboratlar ko'lamini o'rganish. Operativ xotira hajmini o'rganish.

40-mavzu. So'z-mantiqiy va obrazli xotirani o'rganish metodikasi

Mexanik va mantiqiy xotirani o'zaro bog'liqligini o'rganish. Ikki qator so'zni eslab qolish metodikasi. Mexanik va mantiqiy xotirani o'rganish uchun zarur materiallar. Mexanik va mantiqiy xotirani o'rganish natijalarini hosiblash va taxlil. Qisqa muddatli ko'rish xotirani o'rganish.

41-mavzu. Tafakkur jarayoniga psixologik omillarning ta'siri

Masalani anglash va uni to'g'ri yechimini topishga yordam beruvchi va to'sqinlik qiluvchi shart-shroitlar. Muayyan darajadagi motivatsiya va o'tmish tajribaning aktualizatsiyasi. Yo'nalganlik va ustanovkaning ta'siri. V.Kyoler, G.Berch, N.Mayer, M.Vertgaymer va b.tadqiqotlari. masalalrni yechishda oldingi tajribalarning tanlovchan ta'siri. Axborot selektivligi. Yu.F.Polyakovning tajribalari. K.Dunker va A.Lachins tajribalari.

42-mavzu. Tafakkurni o'rganishning eksperimental usullari

Ovoz chiqarib muloxaza yuritish metodi va masalalarni yechish jarayoni tahlili va metodlari. Vyursburg maktabi. O'z-o'zini kuzatish. O'z-o'zini kuzatishda kamchiliklari. Geshtaltpsixologiya, ovoz chiqarib mulohaza yuritish metodi. Fikrlash jarayoni ekstenonzatsiyasi. De Grot tadqiqotlari. Ovoz chiqarib mulohaza yuritish metodining kamchihklari. L.Ansiferova, T.Meleshko, L. Sekey tadqiqotlari.

Nazariy-axborotli yondashuvning mohiyati. Inson miyasi va tafakkur: tuzilma va faollikni o'rganish. Rezolvensiya tamoyili, evristika, E.Xant va P.Uinston

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

tadqiqotlari. M.Minskiyning freymlar nazariyasi, D.Pospelov va Yu.Klikov tadqiqotlari. Dj.Miller va b. tadqiqotlari. N.Axning sun'iy tushunchalami o'rganish metodi. L.S.Vigotskiy va L.S.Saxarov metodikasi.

43-mavzu. Tafakkur va intellektual qobiliyatlar

Intellekt tushunchasi. Intellekt nazariyalari. Spirmen, Kettel Bine, Gilford va boshqa tadqiqotlari. Intellektual rivojlanishni o'rganish metodlari.

44-mavzu. Kreativlik qobiliyatlari

Kreativlik tushunchasi. Kreativlik nazariyalari. Spirmen, Kettel Bine, Gilford va boshqa tadqiqotlari. Intellektual rivojlanishni o'rganish metodlari.

45-mavzu. Semantik differensial metodi bo'yicha nutq birliklari semantivasini o'rganish

Semantikaga nazariy qarashlar. Mazmun turlari: signifikativ, denotativ, tuzilmaviy, pragmtik. Ch.Morris, A.Chyorch, de Sossyur, Ch. Osgud, F.Polan, L.S.Vigotskiy, A.N.Leontev tadqiqotlari. "Ma'no" va "mohiyat" tushunchalari. Nutq mazmuni komponentlari, so'zlarning affektiv bo'yoqdorligi. Ch.Osgudning semantik differensial metodi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Eksperimental psixologiyaning vazifalari
2. Psixologik tadqiqot metodlari klassifikatsiyasi.
3. Tadqiqotlarni tashkil etishga qo'yiladigan talablar.
4. Psixologik eksperimentning asoslari.
5. Kuzatish. Kuzatuv natijalari, uiarni tahlil qilish
6. O'zini o'zi kuzatish metodi.
7. Verbal-kommunikativ metodlar.
8. Eksperiment natijalari tahlili.
9. Eksperimentlarlarda kuzatish va anketani qo'llash
10. Eksperimentlarlarda metodikalarning psixometrik asoslari
11. Eksperimentlarni o'tkazish shart-sharoitlari va bosqichlari.
12. Eksperimentlarni loyihalashtirish.
13. Eksperimental tadqiqot modelini ishlab chiqish.
14. Eksperimental metodning imkoniyatlari
15. Tadqiqot natijalarini taqdim qilish shakllari
16. Shaxsni o'rganishning umumiy metodlari.
17. Shaxsni o'rganishning suhbat metodlari.
18. Shaxsni o'rganishning proektiv metodlari.
19. Shaxsni o'rganishning biografik metodi.
20. Shaxsni yo'nalganligini o'rganish.
21. "Shaxsni kasbiy yo'nalganligini baholash" metodikasi (E.I.Rogov)
22. Kasbiy qiziqish va layoqatlarni o'rganish.

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

23.Shaxs temperamentini tadqiq etish metodlari.
24.Temperament tiplarining psixologik tavsifi.
25.Temperamentning uch xususiyatini o'lchash uchun G.Ayzenkning shaxs so'rovnomasi
26.Temperamentning uchta asosiy xususiyatini baholash uchun asab tizimi xususiyatlari so'rovnomasi (Ya.Strelyau).
27.M. Rusalovning «Temperament tuzilmasi» metodikasi tavsifi.
28.Shaxsning besh omilli testining o'rganish
29.Xarakter aksentuatsiyasini o'rganish
30.Shaxs xarakter aksentuatsiyasi diagnostikasi. G.Shmishek, K.Leongardning test-so'rovnomasi
31.Ehtiyoj muammosi va uning o'rganishi.
32.Motivatsiya va motivlarni o'rganish metodlari
33.Motivirovka va motivatorlami o'rganish - suxbat, so'rov, anketa.
34.Motivlarni aniqlashga qaratilgan eksperimental metodlar.
35.
asbiy faoliyatning asosiy motivlari (moyilliklari)ni aniqlash usuli
36.Ehtiyoj faollikni yuzaga keltiruvchi turtki sifatida va ehtiyoj o'rganish metodlari.
37.Shaxsning emotsional jabhasi va uning o'rganish metodlari
38.Emotsional holatlarini o'rganish metodlari
39.Emotsional holatlarni tashxis etishning metodologik masalalari.
40.Inson emotsional olami xususiyatlarining psixologik tashxisi.
41.Yuz ifodasi orqali emotsiyalarni tashxis etish.
42.Havas va hasadni o'rganuvchi metodikalar.
43.Alturizmni o'rganuvchi metodikalar.
44.Empatiyani o'rganuvchi metodikalar
45.Iroda, ichki irodaviy boshqaruv va irodaviy xususiyatlarni o'rganish metodlari.
46.Psixologik o'lchov.
47.Sezgi o'rganish metodlari
48.Sezgi psixofizikasi.
49.Differentsial sezgirlikni o'lchash.
50.Perseptiv timsollarning tashkil topishi: o'rganish metodlari.
51.Idrokning murakkab shakllari va ularning o'rganish metodlari.
52.Sensor idrok va uning kognitiv jarayonlarga ta'siri o'rganish.
53.Idrokdagi illuziyalar va noto'g'ri tushunchalarni o'rganish..
54.Vizual va auditor idrok jarayonlari o'rganish.
55.Laboratoriya sharoitida sub'ektlarga turli stimul va vazifalar berilib, ularning .idrok qilish qobiliyatlari o'rganish.
56.Diqqat konsentratsiya va barqarorligining o'rganish metodlari.
57.Diqqatning ko'chuvchanligi va taqsimlanishini o'rganish.
58.Chalg'ituvchi omillarning e'tiborga ta'sirini o'rganish.
59.Tanlab olingan e'tibor va avtomatik jarayonlarni o'rganish.
60.Xotirani kodlash, saqlash va qayta tiklash mexanizmlari.

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

61.Epizodik va semantik xotira farqlarini o'rganish.
62.Ishchi xotira va uning vazifalari o'rganish.
63.Mexanik va mantiqiy xotirani o'zaro bog'liqligini o'rganish.
64.Ikki qator so'zni eslab qolish metodikasi.
65.Obrazli xotirani o'rganish.
66.Qisqa muddatli va operativ xotiraning hajmini o'rganish.
67.So'z-mantiqiy va obrazli xotirani o'rganish metodikasi.
68.Tafakkur jarayoniga psixologik omillarning ta'siri.
69.Tafakkurni o'rganishning eksperimental usullari.
70.Tafakkur va intellektual qobiliyatlar.
71.Kreativlikni aniqlash metodikalari
72.Ma'lumotlarni tanlash va tashqi muhitni qayta ishlash.
73.Intuitsiya va tahliliy fikrlash o'rtasidagi farqlar.
74.Ijodkorlikni oshirish usullari va faktorlarini o'rganish.
75.Xayolning individual uslubi metodikasi

IV.Mustaqil ta'lim va mustaqll ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Eksperimental psixologiya: tushuncha, tarixi.
2. Xorijiy eksperimental psixologiya tarixi
3. Psixologiyada ilmiy tadqiqotlaming metodologik asoslari.
4. Tadqiqotlami tashkil etishga qo'yiladigan talablar.
5. Psixologik tadqiqot metodlari klassifikatsiyasi.
6. Tadqiqot va uning turlari.
7. Asosiy umumiy ilmiy tadqiqot usullari
8. Psixologik tadqiqot usullarining tasnifi
9. Psixologiyada eksperiment, uning o'ziga xos xususiyatlari
10. Eksperimental aloqa.
11. Eksperimenter: uning shaxsiyati va faoliyati
12. Psixologik eksperimentning asoslari.
13. Kuzatish.
14. O'zini o'zi kuzatish metodi.
15. Verbal-kommunikativ metodlar.
16. Ilmiy muammo va ilmiy faraz
17. Sinov va uning tajribadagi o'rni

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

18.Eksperimental tadqiqotlarda korrelyatsiya tahlili.
19.Amalga oshirilgan ishlar yuzasidan ilmiy hisobot tayyorlash
20.Psixologik eksperimental tadqiqotlar
21.Talabaning shaxsiy tadqiqoti uchun mavzu tanlash.
22.O'z tadqiqotingizni tashkil qilish va o'tkazish.
23.Psixologiyadagi birinchi eksperimental tadqiqotlar.
24.Psixologik eksperiment turlari.
25.Psixologik eksperimentda muloqot san'ati.
26.Eksperimental tadqiqotlardagi artefaktlar.
27.Eksperimental ma'lumotlarni tavsiflash shakllari va usullari.
28.Psixologiyada faktoriy eksperiment.
29.Kvazi-eksperimental loyihalar.
30.Ma'lumotlarni qayta ishlash uchun kompyuter dasturlari.
31.Shaxsni o'rganishning biografik metodi.
32.Shaxsni yo'nalganligini o'rganish.
33.Kasbiy qiziqish va layoqatlarni eksperimental o'rganish.
34.Shaxs temperamentini tadqiq etish metodlari.
35.Xarakter aksentuatsiyasini o'rganish.
36.Ehtiyoj faollikni yuzaga keltiruvchi turtki sifatida va ehtiyoj o'rganish metodlari.
37.Motivatsiya va motivlarni o'rganish metodlari.
38.Shaxsning emotsional jabhasi va uning o'rganish metodlari.
39.Iroda, ichki irodaviy boshqaruv va irodaviy xususiyatlarni o'rganish metodlari.
40.Irodani buzilishi. Irodasizlik xulq-atvori.
41.Leongardning xarakterologik so'rovnomasi
42.Streleyauning temperamentni o'rganish so'rovnomasi
43.Aybdorlik hissini aniqlash metodikalari
44.Depressiv holatlarning differensial diagnostikasi
45.Tematik appersepsion testi.
46.Gilfordning ijtimoiy intellekt testi
47.Mednikning verbal kreativlikni aniqlash metodikasi
48.Vishnyakovaning kreativlik taesti
49.FaoIlashtiruvchi kasbga yollovchi metodikasi
50.Kasbdan qoniqish omillarini o'rganish metodikasi
51.Qo'llab-quvvatlash motivasiyasini baholash shkalasi
52.Shmelev-Babinning hazil iboralar testi
53.Bassning shaxs yo'nalganlilgini aniqlash metodikasi
54.Xavotirlanish va depressiyani aniqlash metodikasi
55.Emotsional holatlarda oz-o'zin baholash metodikasi
56.Subyektiv nazorat darajasini tadqiq qilish so'rovnomasi
57.Intilish darajasini aniqlash metodikasi
58.Rorshaxning siyox dog'1ari
59.Dunyo obrazi testi
60.Bo1alar dunyosi hikoyalar seriyasi

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

61.Havas va hasadni o'rganuvchi metodikalar
62.Yolg'onchilikni aniqlash metodikalari
63.Kommunikativ hislarni aniqlash metodikalari
64.Manmanlikni o'rganuvchi metodikalar
65.Takabburlikni o'rganuvchi metodikalar
66.Milliy g'urumi o'rganuvchi metodikalar
67.Alturizmni o'rganuvchi metodikalar
68.Empatiyani o'rganuvchi metodikalar
69.Affiliyatsiyani o'rganuvchi metodikalar
70.O'qish motivlarini o'rganuvchi metodikalar
71.Irodani o'rganuvchi metodikalar
72.Xayolni o'rganuvchi metodikalar
73.Amtxaur intellekt testi
74.Exel dasturida bir faktorli taxlil
75.Styudent mezonini Exsel dasturida hisoblash
76.Psixologik hodisalarni o'lchash uchun turli testlar, so'rovnomalar, o'yinlar va texnologik uskunalar qo'llash tartibi.
77.Sezgi psixofizikasi.
78.Sezgi chegaralarini aniqlash
79.Sensor adaptatsiya va sezgirlikni pasaytirish
80.Ko'p modalitetli sezgi integratsiyasini o'rganish
81.Psixofizik o'lchovlar va sezgi qobiliyatini baholash
82.Perseptiv timsollarning tashkil topishi: o'rganish metodlari.
83.Idrokning murakkab shakllari va ularning o'rganish metodlari.
84.Diqqat konsentratsiya va barqarorligining o'rganish metodlari.
85.Diqqatning ko'chuvchanligi va taqsimlanishini o'rganish.
86.Qisqa muddatli va operativ xotiraning hajmini o'rganish.
87.So'z-mantiqiy va obrazli xotirani o'rganish metodikasi.
88.Tafakkur jarayoniga psixologik omillarning ta'siri.
89.Tafakkurni o'rganishning eksperimental usullari.
90.Tafakkur va intellektual qobiliyatlar.
91.Farq sezuvchanlik chegaralarini aniqlash usullari.
92.Idrokning individual xususiyatlarini o'rganish.
93.Idrok hajmini o'lchash; individual tadqiqot
94.Mnemonik jarayonlarni diagnostika qilish tartiblari.
95.Xotirani o'rganish usullari.
96.Diqqat va uning psixologiyadagi tadqiqot xususiyatlari.
97.Diqqatni o'rganish usullari.
98.Perseptiv timsollarning tashkil topishi: o'rganish metodlari.
99.Idrokning murakkab shakllari va ularning o'rganish metodlari.
100. Sensor idrok va uning kognitiv jarayonlarga ta'siri o'rganish.
101. Idrokdagi illuziyalar va noto'g'ri tushunchalarni o'rganish..
102. Vizual va auditor idrok jarayonlari o'rganish.
103. Diqqat konsentratsiya va barqarorligining o'rganish metodlari.
104. Diqqatning ko'chuvchanligi va taqsimlanishini o'rganish.

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

		105. Mexanik va mantiqiy xotirani o'zaro bog'liqligini o'rganish. 106. Obrazli xotirani o'rganish. 107. Mnemotexnikalar yordamida xotirani mustahkamlash 108. Interferentsiya effektini o'rganish 109. Kontekstual effektlar va xotira 110. Emotsional holat va xotira 111. Favqulodda yoki shiddatli voqealarni eslab qolish mexanizmlarini o'rganish. 112. Tafakkurning psixologik tadqiqotlari. 113. Ijodiy fikrlash va izlanish. 114. Intellekt darajasining diagnostikasi. 115. Fikrlashning qanchalik tez va ijodiy ekanligini baholash uchun "Erkin assotsiatsiyalar" testi. 116. Verbal fikrlash testlari 117. So'z boyligini o'lchash 118. Ijodkorlik testlari (creative thinking tests) 119. Tafakkurning ijodiylik darajasini va yangi yechimlarni topish qobiliyatini baholash. 120. Tafakkurning vizual idrok va e'tibor jarayonlari bilan bog'liqligini o'rganish.
3.	**VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** • sezgi xususiyatlari; idrok xususiyatlari, turlari va fenomenlari; sensor jarayonlarni va idrokda perseptiv obrazlarni aks etishini laboratoriya sharoitida o'rganishi; diqqat xususiyatlari; diqqatning xususiyatlarini amaliy o'rganish mezonlari; diqqatni eksperimental o'rganish metodikalari; tafakkurni amaliy jihatdan o'rganish va tadqiqot metodlarni o'ziga xosligi; tafakkurga joir iahon psixolgiyasi olib borilgan eksperimental psixologik tadqiqotlar haqida tasavurga ega bo'lishi, • sezgini eksperimental psixologik o'rganishning talablarini; sezgi xususiyatlarini o'rganish metodikalarini; sezgi va idrok o'rganish metodlari diqqat va xotira xususiyatlarini o'rganish usullarini; diqqat va xotiraning xususiyatlarini amaliy o'rganish mezonlarini, tafakkur va nutkni amaliy jihatdan o'rganish metodlarini; tafakkur va nutqni eksperimental laboratoriya sharoitida o'rganish shart-sharoitlari, talablari va bosqichlarini; tafakkur va nutq psixologiyasi bo'yicha eksperimental psixologik laboratoriyasi mashg'ulotlarini tashkil etishni bilishi va ulardan foydalana olishi; •sezgi xususiyatlarini laboratoriyada o'rganish; sezgi chegarasini o'lchash usullarini qo'llash; idrok xususiyatlarini baholash; sezgi va idrok psixologiyasi bo'yicha laboratoriyada o'rganishni tashkil etish, natijalarni qayta ishlash, tahlil qilish va rasmiylashtirish; diqqat va xotira turlari va xususiyatlari va ularning vazifalarini eksperimental o'rganish qoidalaridan foydalana olish;diqqat va xotira psixologiyasi bo'yicha laboratoriyada o'rganishni tashkil etish, natijalarni qayta ishlash; tahlil qilish va rasmiylashtirish; tafakkur turlarini eksperimental psixologiya metodlari yordamida tadqiq etish; tafakkur jarayonlarini xossalarini	

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

	baholash;nutq eksperimental psixologiya metodlari yordamida o'rganish; tafakkur va nutq psixologiyasi bo'yicha bo'yicha laboratoriyada o'rganishni tashkil etish. natijalarni qayta ishlash, tahlil qilish va rasmiylashtirish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4.	**VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy va laboratoriya mashg'ulotlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar, guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish); • individual loyihalar.
5.	**IX. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**X. Asosiy adabiyotlar:** 1.Z.Nishonova, D. Qarshiyeva. Eksperimental psixologiya. T. «Fan va texnologiya», 2007, 92 bet 2.Z.T.Nishanova.D.Qarshiyeva "Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya"Innovatsiya Ziyo 2021 3.N.Xalilova.,G.Alimova.,R.Mirsamikova.,M.Bafayev.,"Psixologiya nazariyasi va ta'rixi.-T.,Innovatsiya Ziyo .2020,-212 b 4.P.I.Ivanov.,M.E.Zufarova "Umumiy psixologiya" O`z,Fay,Mil.Jam,Nash 2008 darslik **XI. Qo'shimcha adabiyotlar** 1.Mirziyoev Sh.M.Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik — xar bir raxbar faoliyatining kundalik koidasi bulishi kerak. Toshkent: Uzbekistan. - 2017. -104 б. 2.Davis S. F. Handbook of Research Methods in Experimental Psychology. Blackwell Publishing Ltd, 2003. 515.p. 8.Howitt D., Cramer D. Introduction to Research Methods in Psychology. 3rd ed. Pearson Education Limited, 2011.473 p. 3..Langdridge D., Hagger-Johnson G. Introduction to Research Method sand Data Analysis in Psychology. 3rd edition. Pearson Education Limited, 2013. 640 p. 4.Глуханюк Н. С. Практикум по общей психологии: Учеб, пособие /Н. С. Глуханюк, Е. В. Дьяченко, С. Л. Семенова. 3-е изд. М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2006. 224 с. 5..Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию. Учеб.пособие. Самара: Издательский дом «БАХРАК-М». 2003. 272 с. 6..Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. 3-е изд. СПб.: Питер, 2004. 558 с.

Scanned with CamScanner Сканировано с Cam

	Axbarot manbalari http://www.edu.uz http://www.gov.uz www.natlib.uz www.ziyonet.uz www.cspi.uz http://Unilibrary.uz
7.	**Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil "29" 08 dagi qarori bilan tasdiqlangan**
8.	**Fan/modul uchun ma'sul:** **O.U.Avlayev-**Chirchiq davlat pedagogika universiteti, "Psixologiya" kafedrasi dotsenti, psixologiya fanlari doktori. **S.R.Mirzayeva-**Chirchiq davlat pedagogika universiteti, "Psixologiya" kafedrasi dotsenti,psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori–
9.	**Taqrizchilar:** **Rasulov A.I.-**O'zMU Amaliy psixologiya" kafedrasi professori,psixologiya fanlari doktori **N.J.Eshnayev-**CHDPU,"Psixologiya" kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzodi

Scanned with CamScanner
Сканировано с Cam